

MONITOR CHINY-BAŁKANY

CZERWIEC-LIPIEC 2018

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 16+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku. Monitor opracował mgr Przemysław Ciborek – młodszy analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHINY-BAŁKANY

CZERWIEC-LIPIEC 2018

7 czerwca: Qingdao Rongxing zbuduje kompleks logistyczny w Serbii. Planowane utworzenie kompleksu logistycznego przez chińskiego producenta mięsa drobiowego nastąpi w miejscowości Indiја na północy kraju. Chiński inwestor planuje nabycie 9 ha ziemi. Qingdao Rongxing z główną siedzibą w prowincji Shandong jest dostawcą mięsa drobiowego m.in. dla sieci restauracji KFC.

8 czerwca: Liaoning Qianfeng New Energy z inwestycją w Rumunii. Inwestycja dotycząca budowy fabryki samochodów elektrycznych zostanie zrealizowana na podstawie umowy zawartej niemal dekadę temu. Fabryka powstanie w parku przemysłowym Baicoi, który został utworzony z inicjatywy firmy Meteor International Import-Export z Chin. Inwestycja ma utworzyć dodatkowe 450 miejsc pracy w okręgu Prahova.

8 czerwca: Chiny i Serbia z porozumieniem ws. ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z umową Chińczycy wykonujący pracę dla chińskich firm na terenie Serbii będą zwolnieni z ubezpieczenia emerytalnego i składek bezrobotnych, natomiast serbskie firmy i ich rodzimi pracownicy będą korzystać z podobnych przywilejów na terenie Chin. Ruch ten pozwolił na uniknięcie podwójnego opłacania składek ubezpieczeniowych, obniżając koszty inwestycyjne krajowych firm w ramach ich działalności zagranicznej.

11 czerwca: Bośnia i Hercegowina niebawem rozpocznie eksport mleka i miodu do Chin. Oba kraje zakończyły ostatni etap negocjacji podczas konferencji ministerialnej w chińskim Ningbo. Negocjacje dotyczyły pozwolenia na wwóz miodu, mleka i produktów mlecznych z BiH na teren Chin. Dotychczas tylko 3% bośniackiego eksportu trafiało na rynek Państwa Środka a głównym surowcem pozostawało drewno.

12 czerwca: system płatniczy UnionPay rozpoczął działalność w Serbii. Umożliwi to obywatelom i firmom z Chin korzystanie z kart bankowych na terenie bałkańskiego kraju. Pierwszym bankiem który wdroży funkcjonalność będzie Banka Po-

SZCZYT SZE- FÓW RZĄDÓW PAŃSTW FOR- MATU 16+1 W SOFII

W przemówieniu przed oficjalną inauguracją szczytu, premier ChRL Li Keqiang podkreślił, iż *format ten nie jest inicjatywą polityczną a Chiny pragną silnej i prosperującej Europy*. Innego zdania są europejscy badacze, którzy przypisują inicjatywie sabotowanie europejskich aspiracji państw Bałkanów Zachodnich.

stanska Stedionica. Wprowadzenie systemu wynika z podpisanego we wrześniu 2017 roku memorandum o wspólnym zrozumieniu dot. współpracy systemów płatności obu krajów.

16 czerwca: negocjacje ws. eksportu rumuńskich produktów rolnych do Chin bliskie finalizacji. Obecnie z Rumunii eksportowana jest jedynie mrożona wieprzowina. Obecnie trwają zaawansowane negocjacje dotyczące wywozu miodu, mrożonego mięsa baraniego, wołowego, drobiowego, mleka oraz produktów mlecznych a także ryb i przetworzonych produktów mięsnych i rybnych. Deklaracja taka pojawiła się po wizycie Rumińskiego Narodowego Komitetu Sanitarnego ds. Weterynarii i Bezpieczeństwa Żywności (ANSVSA) w Ningbo podczas 3. edycji konferencji poświęconej kontroli jakości żywności na zaproszenie Chińskiej Generalnej Administracji Nadzoru Jakości, Inspekcji i Kwarantanny (AQSIQ). Oficjalnym motywem przedsięwzięcia jest wzmocnienie współpracy organizacji zajmujących się bezpieczeństwem żywności oraz kwarantanną zwierząt i roślin w krajach objętych inicjatywą Pasa i Szlaku. W konferencji brali udział również eksperci z Polski, Litwy, Chorwacji, Słowenii, Ukrainy oraz Bułgarii.

16 czerwca: Chiny wykazują co raz większe zainteresowanie greckim rynkiem audiowizualnym. Sekretarz generalny ds. informacji i komunikacji w Grecji – Lefteris Kretsos odbył wizytę w Szanghaju i był głównym mówcą podczas Shanghai Broadcasting & Television Producers Association. Wydarzenie zostało zwieńczone podpisaniem memorandum o wspólnym zrozumieniu pomiędzy wspomnianym wcześniej greckim sekretariatem, którego przedstawicielem jest Kretsos a Shanghai Producers Association w sprawie wzajemnej pomocy w zakresie promocji producentów treści audiowizualnych.

19 czerwca: rzecznik greckiego parlamentu z wizytą w Chinach. Nikos Voutsis odbył spotkanie z przewodniczącym SK OZPL Li Zhanshu oraz wiceprezydentem Wang Qishan'em, które ma w wymierny sposób przyczynić się do poprawy środowiska prawnego i społecznego dla inicjatywy Pasa i Szlaku. Voutsis stwierdził iż *kurs i wysiłki podejmowane przez Grecję dla stosunków z Chinami są stałe, jednak istnieją pewne przeszkody, które są nieodłącznie związane z zasadami panującymi wewnątrz Unii Europejskiej i które w wielu przypadkach są odbierane jako zagrożenie ze strony Chin.*

3 lipca: fiasko przejęcia rumuńskiego oddziału KazMunayGas (Rompetro) przez CEFC. Z oficjalnej informacji prasowej z kwietnia 2018 roku dowiedzieliśmy się, iż transakcja z CEFC China Energy Company, która zakładała przejęcie 51% udziałów przez stronę chińską została przesunięta na czerwiec w związku z zaległościami finansowymi firmy. Utrzymanie transakcji wiązało się zatem z zapłatą gwarancji przez CEFC w wysokości 50 mln USD do końca czerwca 2018, jednak firma nie wywiązała się ze zobowiązania. Ewentualne powodzenie CEFC w kwestii przejęcia udziałów

dałby firmie dostęp do rumuńskich rafinerii oraz sieci stacji benzynowych m.in. w Rumunii, Bułgarii i Mołdawii.

6 lipca: spotkanie Li-Brnabić. Wizyta premiera ChRL Li Keqiang w Sofii związana ze szczytem 16+1 była również okazją do przeprowadzenia oddzielnych rozmów z szefami rządów poszczególnych państw. Serbska premier wyraziła uznanie dla chińskiej inwestycji w Hucie Smederevo, stanowiąc udany przykład bilateralnej współpracy w ramach formatu 16+1 a sama placówka staje się coraz bardziej opłacalna. Li Keqiang wtórując swojej przedmówczyni, wezwał do intensyfikacji wysiłków związanych z budową serbskiego odcinka (Belgrad-Stara Pazova) linii kolejowej Belgrad-Budapeszt. Podczas spotkania podpisano również memorandum o współpracy dotyczące utworzenia parku przemysłowego dot. produkcji warzyw i owoców a także memorandum o wzajemnym zrozumieniu ws. współpracy w ramach modernizacji PKT X.

6 lipca: China Energy Investment Corporation wchodzi na grecki rynek. Jedną z największych globalnych firm energetycznych podpisała porozumienie o współpracy z grecką grupą Copelouzos w zakresie energii odnawialnej i konwencjonalnej energii elektrycznej. Porozumienie stanowi o wejściu chińskiej spółki w branżę farm wiatrowych konstruowanych przez grecką spółkę. Ponadto, obie firmy połączą siły w kwestii przejęcia jednostek wydobywczych węgla brunatnego, aktualnie należących do greckich spółek Public Power Corporation, Megalopoli i Meliti. Umowa przewiduje inwestycje strony chińskiej o wartości 3 mld EUR. China Energy Investment Corporation powstało w ramach fuzji China Guidian Corporation oraz Shenhua Group. Aktywa firmy szacowane są na 235 mld EUR.

6 lipca: spotkania Li Keqiang – Rumen Radev; Bojko Borisov przed szczytem 16+1. Bułgarski prezydent podczas spotkania z premierem Chin oznajmił, iż Bułgaria jest gotowa umacniać wzajemne zaufanie oraz wymianę i współpracę w zakresie produkcji, infrastruktury, energii, nauki i techniki, kultury oraz kontaktów międzyludzkich. Li stwierdził, iż Chiny z zadowoleniem przyjmują eksport produktów rolnych z Bułgarii i stale zachęcają chińskich przedsiębiorców do podjęcia inwestycji w Bułgarii. Radev zaproponował również utworzenie centrum badawczego inicjatywy 16+1 w Sofii. Podczas spotkania z premierem Bułgarii, chiński premier wezwał do rozszerzenia dwustronnego handlu i inwestycji oraz promowania liberalizacji i ułatwień w handlu i inwestycjach. Borisov ze swojej strony podkreślił gotowość strony bułgarskiej w kwestii współpracy przy rozbudowie tamtejszej infrastruktury – przede wszystkim opierającej się na budowie drób, portów i lotnisk.

7 lipca: Spotkanie Li Keqiang – Viorica Dancila w Sofii. Spotkanie szefów rządów obu państw odbyło się przy okazji szczytu platformy 16+1 w stolicy Bułgarii. Obie strony zgodziły się pogłębić współpracę w sektorze infrastrukturalnym i finansowym.

Rumuńska premier zobowiązała się do optymalizacji rumuńskiego otoczenia prawnego i politycznego w celu przyciągnięcia większej ilości inwestycji infrastrukturalnych do kraju. Premier w związku z przejściem w 2019 roku rotacyjnej prezydencji w UE przez Rumunię zobowiązała się również do umacniania więzi między wspólnotą europejską a Chinami oraz w ramach współpracy formatu 16+1.

7 lipca: Spotkanie Li Keqiang – Denis Zvizdić przed szczytem 16+1. Bośniacki premier ze swoim chińskim odpowiednikiem skupili się przede wszystkim na omówieniu kluczowych obszarach potencjalnej współpracy na rzecz wspólnego rozwoju. Li stwierdził, iż ChRL jest skłonna do rozwoju projektów energii cieplnej w BiH a rodzime firmy są zainteresowane projektami infrastrukturalnymi, przede wszystkim związanymi z modernizacją kolei i autostrad. Denis Zvizdić forsował przede wszystkim pomysł zwiększenia eksportu produktów rolnych do Chin. Zapowiedziano również umacnianie współpracy w kwestii zasobów leśnych i przetwarzania drewna.

9 lipca: chińsko-rumuńskie memorandum o wzajemnym zrozumieniu ws. transportu i współpracy w zakresie infrastruktury. Porozumienie zostało podpisane przez Ministerstwo Transportu w Rumunii oraz Chińską Narodową Komisję ds. Rozwoju i Reform podczas szczytu szefów rządów w ramach inicjatywy 16+1 w Sofii. Memorandum ma odzwierciedlać wspólne interesy stron w zakresie kluczowych sektorów – transportu i infrastruktury.

9 lipca: Chiny wykupią roczną produkcję bułgarskiego tytoniu. Premier ChRL Li Keqiang oznajmił, iż zawarto umowę dotyczącą kupna 10 mln ton ususzonych liści tytoniu. Li Keqiang podniósł tym samym obawy rodzimych producentów tytoniu, jednak zapewnił, iż sytuacja ta nie wpłynie negatywnie na krajowy rynek.

9 lipca: Chiny udzielą Bułgarii ponad 1,5 mld EUR pożyczki. W wyniku szczytu Chiny i Bułgaria podpisały 10 umów, z czego najważniejszą jest udzielenie pożyczki na kwotę 1,5 mld EUR dla Bułgarskiego Banku Rozwoju. Kolejna umowa stanowi o pożyczce 95 mln EUR na dobrojenie bułgarskiej marynarki wojennej, z której ma powstać 6 nowych okrętów wojennych. Bojko Borisov zachęcił również stronę chińską do współpracy przy projekcie elektrowni jądrowej Belene, którym wstępnie zainteresowane jest China National Nuclear Corporation. Bułgarski rząd podpisał również umowę ramową z rządem ChRL ws. budowy czterech autostrad oraz tunelu przebiegającego pod pasmem górskim. Projekty obejmują budowę autostrady na odcinku Wielkie Tyrnowo-Ruse, Widyń-Botewgrad a tunel drogowy miałby powstać pomiędzy Gabrowem a Kazanlykiem w centralnej części Bułgarii.

9 lipca: Globalne Centrum Partnerstwa i Współpracy powstanie w Sofii. Centrum ma pomóc w koordynacji wejścia chińskich firm na rynek UE oraz dostarczać informacji nt. przetargów i procedur UE.

11 lipca: nowe informacje ws. linii kolejowej Belgrad-Budapeszt. Z doniesień prasowych wynika, iż Chiny oficjalnie zatwierdziły budowę części serbskiej linii kolejowej łączącej dwie europejskie stolicy. Całość inwestycji wynosi 943 mln USD. Serbska premier Ana Brnabić nie kryjąc zadowolenia stwierdziła, iż jest to pierwszy transgraniczny projekt formatu 16+1, który będzie kluczowy dla rozwoju europejskiej infrastruktury. Szacunkowa wartość budowy linii kolejowej w pełnym wymiarze określona została na 3,8 mld USD.

13 lipca: Serbia z problemem migracyjnym po ogłoszeniu ruchu bezwizowego z ChRL. Proceder chińskich migrantów nazwanych potocznie „gęsiami” jest skutkiem ubocznym wprowadzonego ułatwienia wizowego dla obywateli obu państw. Z przekazów medialnych dowiadujemy się, iż loty z Belgradu do Pekinu mają bardzo słabe obłożenie, jednak kupno biletu w drugą stronę graniczy z cudem. Obywatele ChRL wykorzystują Serbię jako bramę do UE w tempie 400 osób tygodniowo. Część chińskiej emigracji pozostaje w Serbii, co w obliczu rosnącego w kraju bezrobocia prowadzi do napięć społecznych.

16 lipca: Czarnogóra z problemami inwestycyjnymi. Pierwszy etap (41 km, 809 mln EUR) budowy autostrady Bar-Boljare (165 km) jest obecnie w początkowej fazie realizacji, niemniej stworzyła ona realne zagrożenie dla funkcjonowania państwa. Na podstawie raportu Międzynarodowego Funduszu Walutowego szacuje się, że dług publiczny Czarnogóry zbliży się do 80% krajowego PKB po całkowitej realizacji pierwszego etapu budowy połączenia wybrzeża Adriatyckiego z leżącym w Serbii Boljare. Realizacja kolejnych etapów budowy autostrady (dodatkowe 1,2 mld EUR) według szacunków MFW najprawdopodobniej zaprowadziłaby Czarnogórę na skraj bankructwa.

16 lipca: wywiad ambasadora ChRL Li Manchanga dla serbskiej prasy. Z lektury wywiadu wynika, iż przedsiębiorcy z ChRL w niedalekiej przyszłości wezmą udział w przetargu obejmującym kompleks hutniczo-wydobywczy miedzi RTB Bor. Strona chińska jest również zainteresowana utworzeniem linii produkcyjnej części samochodowych w pobliżu Belgradu. W tekście poruszono również kwestię spotkania Xi-Vucić podczas World Economic Forum we wrześniu tego roku, które odbędzie się w Tianjnie oraz kwestię stanowiska ChRL w kontekście relacji Belgrad-Prisztina.

19 lipca: Rumunia chce stać się członkiem Azjatyckiego Banku Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB) jeszcze w 2018 roku. Informacje takie zostały przekazane za pośrednictwem rządowego portalu Economica.net. Rząd rumuński planuje skorzystać z oferty kredytowej skierowanej do państw EŚW w kontekście finansowania dużych projektów infrastrukturalnych.

27 lipca: Chiny wybudują elektrownię opalaną biomasą w Bułgarii. Z przekazu medialnego chińskiej firmy energetycznej Sunpower Group wynika, iż jej jednostka – Shandong Yangguang Engineering Design Institute od sierpnia rozpocznie tworzenie projektu elektrowni. Głównym paliwem używanym do procesu spalania będą stowić odpady z produkcji masy celulozowej.

KOMENTARZ

1. Wydarzenia z czerwca i lipca w kontekście stosunków chińsko-bałkańskich zostały zdominowane przez szczyt szefów rządów formatu 16+1 w stolicy Bułgarii. W przemówieniu przed oficjalną inauguracją szczytu, premier ChRL Li Keqiang podkreślił, iż *format ten nie jest inicjatywą polityczną a Chiny pragną silnej i prosperującej Europy. To nie prawda, iż Chiny doprowadzają do podziału Unii Europejskiej, gdyż wspólnota ta jest bardzo ważna dla globalnego dobrobytu.* Bojko Borisow pełniący obowiązki gospodarza wtórował swojemu przedmówcy, twierdząc iż *[format 16+1] nie dąży do podziału UE, wręcz odwrotnie wspierając Bałkany do uzyskania poziomu dochodów porównywalnych z resztą Europy.*

Bez wątpienia Półwysep Bałkański w kontekście potencjalnej akcesji do UE czekają duże zmiany prawne, gospodarcze oraz społeczne, które rodzą skrajne emocje wśród obywateli zainteresowanych państw. Jak twierdzi Timothy Less, analityk ds. ryzyka politycznego z Cambridge, *inicjatywa 16+1 ma konsekwencje polityczne, ponieważ podważa ona ideę, iż UE jest najlepszą i jedyną nadzieją regionu a co za tym idzie, niweczy powszechną zgodę na bolesne reformy potrzebne do wejścia do UE.* Powyższa teza ma również uzasadnienie ekonomiczne, bowiem UE stanowi 73% całości obrotów handlowych Bałkanów Zachodnich (2017 r.), natomiast Chiny i Rosja miały udział w wysokości około 5%. UE forsując własną politykę na Bałkanach, stawia na rządy prawa oraz pomoc w rozwoju biznesu, ich sojusznik – USA, stawia na bezpieczeństwo militarne, jednak najbardziej populistyczne i widoczne gołym okiem są plany Rosji i Chin, w których zakłada się rozwój i zabezpieczenie sektora energetycznego i wsparcie polityki zagranicznej (FR) oraz rozbudowę krajowej infrastruktury i pobudzenie eksportu (ChRL).

2. Komentując kupno bułgarskiego tytoniu przez chińskich przedsiębiorców, jasnym staje się, iż region Europy Środkowo-Wschodniej ma niewiele do zaoferowania chińskiemu rynkowi. Należy w tym miejscu wspomnieć, iż Chiny są największym producentem tytoniu na świecie i pod względem produkcji kilkukrotnie dystansują drugą w rankingu Brazylię. Decyzję o zakupie rocznej produkcji bułgarskiego tytoniu należy zatem odczytywać tylko i wyłącznie w kontekście politycznym – o czym z resztą otwarcie mówi szef bułgarskiego rządu Bojko Borisow. Ukazuje to zatem słabość bułgarskiej gospodarki, jednak tę cechę można przypisać każdemu z państw

„europejskiej szesnastki”. Nie bez przyczyny bowiem Chiny wrzuciły wszystkie państwa EŚW do jednego worka – brak potencjału i innowacyjności gospodarek wschodnioeuropejskich próbuje się rekompensować zwiększeniem obszaru leżącego w zainteresowaniu ChRL. Brak zdecydowanej aprobaty polskiego rządu wobec chińskiej propozycji formatu 16+1 może być zatem tłumaczona „krzywdzącym” dla nadwiślańskiego kraju porównaniem do innych wschodnioeuropejskich rynków. Należy jednak pamiętać o analogicznej „wpadce” w stosunkach polsko-chińskich, kiedy wizytujący w Warszawie w czerwcu 2016 roku przewodniczący ChRL Xi Jinping podpisał protokół eksportowy na polskie jabłka. W tym miejscu ponownie należy przypomnieć, iż Chiny są globalnym liderem produkcji jabłek.

Ważne jest zatem wyraźne określenie motywacji obu stron. W przypadku strony europejskiej priorytetem jest zmniejszenie deficytu handlowego z Chinami poprzez eksport produktów - w większości niskoprzetworzonych - na tamtejszy rynek. Z drugiej strony, Chiny próbują walczyć z problemem nadprodukcji na rynku lokalnym, otwierając nowe połączenia handlowe wiodące do Europy. Chiny bardzo inteligentnie rozgrywają tę kwestię, bowiem kraj borykający się z m.in. nadprodukcją stali oferuje inwestycje infrastrukturalne w ramach inicjatywy 16+1/Pasa i Szlaku, które są niemal w 100% kredytowane przez chińskie instytucje finansowe. W konsekwencji Chiny znajdują rynek zbytu dla swoich surowców, dodatkowo zyskując kapitał na bądź co bądź niskooprocentowanych kredytach. Słabo rozwinięte infrastrukturalnie państwa Półwyspu Bałkańskiego wydają się przystawać na te warunki, jednak obwarowane są one ryzykiem nadmiernego zadłużenia, o czym w chwili obecnej przekonuje się m.in. czarnogórski rząd. Jediną „ceną”, którą płaci strona chińska to zwiększenie dostępu do rynku wewnętrznego – przede wszystkim w sektorze rolniczym, lecz również w bardzo ograniczonym zakresie.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

